

MILJØVERNDEPARTEMENTET

På veg mot Framtidens byer

Statssekretær Heidi Sørensen,
Miljøverndepartementet

Ønske velkommen

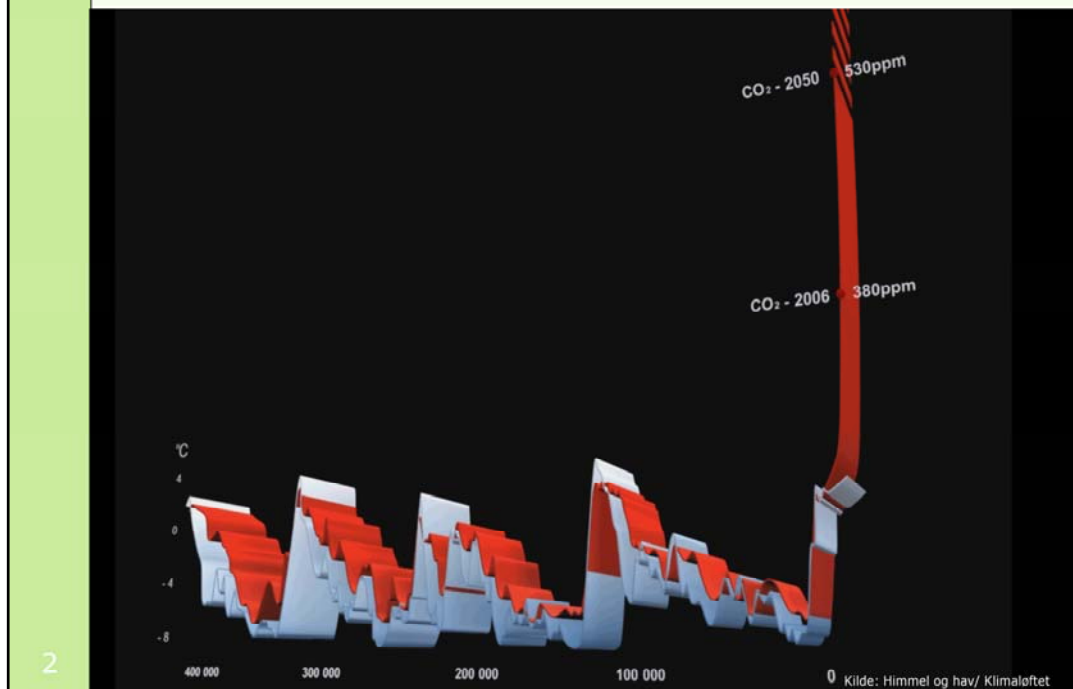
3. større samling med byene og viktige samarbeidspartnere

Byene har kommet godt i gang, og alle har laget sine handlingsprogrammer.

De inneholder forslag til tiltak og virkemidler på alle fire innsatsområder.

I dag og i morgen skal vi drøfte hvordan vi kan samhandle for å gjennomføre oppgavene.

Klimagasser og oppvarming

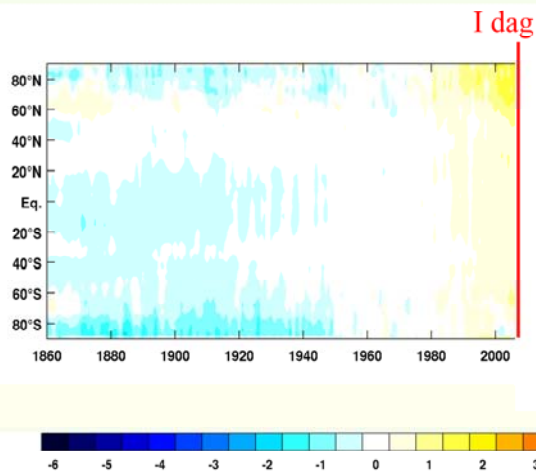

Figuren viser sammenhengen mellom temperatur og klimagasser, basert på analyser av iskjerner fra Antarktis. Det blå beltet viser temperatur, det røde beltet viser konsentrasjonen av CO₂

Utslippene de siste årene har økt med rekordfart.

Konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren fortsetter å øke, og vil gjøre det i lang tid framover.

Ukjent terreng

3

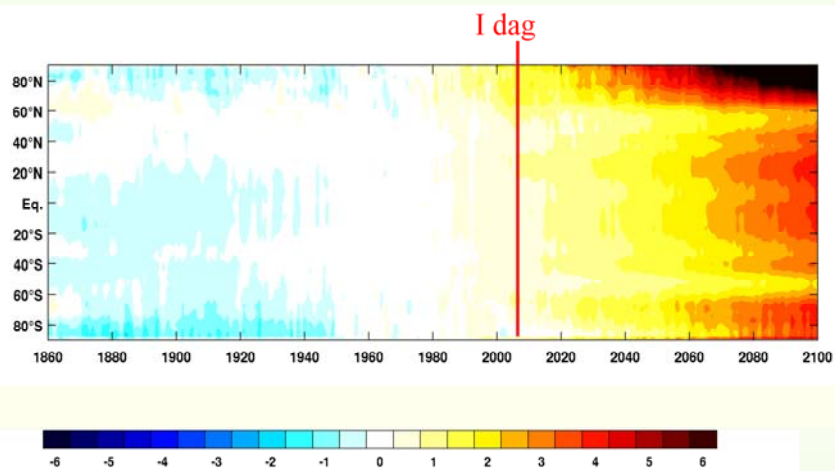
(Ensemble Mean IPCC 4AR, Scenario A2)

Figuren er fra en presentasjon fra Helge Drange på Bjerknes senteret.

Temperaturøkning globalt fra 1860 til i dag – figuren viser endringene i temperaturen på ulike breddegrader (ekvator midt på).

Vi ser at det er blitt varmere, blitt mer gult, særlig mot nordpolen.

Ukjent terreng

4

(Ensemble Mean IPCC 4AR, Scenario A2)

Men utover i dette hundreåret vil det skje dramatiske endringer.

Figuren viser Klimapanelets framskrivninger (mellomalternativet) fram mot 2100.

Særlig nordområdene vil få en betydelig temperaturøkning, 5-6 grader.

Farlige klimaendringer - 2 graders mål

Det mest optimistiske scenario fra klimapanelet gir 2 grader oppvarming

Målet krever at utslippsveksten stanses før 2015, globale kutt på 50-80 prosent før 2050

De rike landene må ta ansvar, i praksis nesten nullutslipp i 2050

Det snakkes om at de rikeste landene måtte gå "Carbon Negative", bidra til kutt i utlandet som mer enn oppveier nasjonale utslipp.

I høst la EUs miljøbyrå, "European Environment Agency (EEA)" fram en rapport om hvordan Europa må tilpasse seg klimaendringene.

I følge EEA kan oversvømmelse langs Europa kyster i 2080 alene koste 90-150 milliarder kroner.

Norge skal i perioden 2008–2012 overoppfylle forpliktelsen i Kyotoprotokollen med 10 prosentpoeng.

Norge skal fram til 2020 kutte de globale utslippene av klimagasser med 30 prosent i forhold til Norges utslipp i 1990.

Norge skal være karbonnøytralt i 2030, gitt en global og ambisiøs klimaavtale.

Å bli karbonnøytral i 2030 betyr ikke at alle i Norge skal slutte å kjøre bil og fly og at all industri legges ned.

Det betyr at vi vil redusere nasjonale utslipp og kjøpe kvoter som tilsvarer det resterende utslippet av klimagasser.

Også byene har satt seg ambisiøse mål. De fleste tar sikte på å redusere utslippene med 20 % innen 2020. Det er også noen byer som vil halvere utslippene.

Helt ferske tall fra SSB viser at klimagassutslippene har økt i fire av fem norske kommuner i perioden 1991-2007.

Samlet har økningen vært på over 20 prosent og har hovedsakelig skjedd på grunn av **trafikkvekst**. Utslippsøkningen fra trafikken har vært 2,4 prosent bare siden 2006.

Også mange av Framtidens byer har hatt økte utslipp de siste årene.

Ambisiøse mål alene hjelper ikke – vi må ta nye og dristige grep.

Vegvalg

Klarer vi å legge om kursen?

Har vi vilje?

Har vi mot?

8

Vi vet mye om hvordan vi kan redusere utslippene, men vi følger i liten grad opp med handling. Det går i alle fall for seint.

Har vi **vilje** til å ta lederskap og **mot** til å foreta valg som i første omgang kan virke ubehagelig for folk flest?

Gjennom Framtidens byer vil vi teste dette ut. Byene og staten har undertegnet en ambisiøs intensjonsavtale som begge parter forplikter seg til å følge opp. Også KS er med.

Oppfølgingen vil skje gjennom et nært samarbeid mellom partene. Sammen skal vi våge å gjøre de forandringer som må til. Sammen kan vi oppnå resultater – raskere enn om vi arbeider hver for oss.

Vi vil lære av hverandre og la de modigste være modell. Vi ser allerede at flere byer nå vurderer vegprising, en utenkelig tanke bare for kort tid siden.

Denne samlingen er viktig for å avklare hvilke områder vi skal samarbeide om.

BRETT SAMARBEID

Framtidsbyen bygges gjennom bredt samarbeid mellom kommuner, fylkeskommune og staten

13 byer ble invitert og takket ja til å delta
8 inngår i sammenhengende byområder med naboby/kommune

Fire departementer samordner sine ressurser:

- Miljøverndepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Olje- og energidepartementet
- Samferdselsdepartementet

9

Kilde: Miljøverndepartementet

Samarbeid er stikkordet. Ikke bare mellom byene og staten, men også med nabokommuner og det regionale nivået.

Vi har registrert at samarbeidet i flere byområder har blitt styrket. Skien/Porsgrunn og Stavanger/Sandnes har utarbeidet felles handlingsprogram.

Samarbeidet med næringslivet er viktig i Framtidens byer, men er ennå ikke kommet ordentlig i gang. Dette vil vi ta tak i på denne samlingen og finne konkrete områder vi kan samarbeide om.

Vi må også involvere organisasjoner og folk flest, ikke minst er det viktig å få barn og ungdom med i arbeidet og lytte til deres råd og anbefalinger.

Barn og unges bystyre i Sandnes har vedtatt en egen resolusjon om Framtidens byer med krav om bedre kollektivtilbud, flere sykkelveier, flere parker og grønne lunger.

Samordnet innsats

Flere departementer samarbeider i Framtidens byer og har tatt ledelsen innenfor sine ansvarsområder.

SD leder arbeidet med areal og transport og vil bruke belønningsordningen, som er på ca 320 mill kr i år, på byene som er med i programmet.

Midlene blir tildelt på grunnlag av byenes satsing på kollektivtrafikk og ikke minst, på deres vilje til bruk av restriktive virkemidler.

OED og KRD leder arbeidet med energi i bygg. Her vil det utløses midler fra Enova til de byene som satser på energiøkonomisering og andre tiltak som ligger innenfor Enovas ordninger.

Husbanken vil også delta. Mer om dette får dere høre om senere på samlingen.

Miljøverndepartementet har avsatt i alt 25 mill kr til programmet. Bl.a. har vi satt av 3 mill kr til tiltak både på området forbruk og avfall og klimatilpasning, som MD har ansvaret for.

Feie for
egen dør

11

I Framtidens byer ønsker vi å få fram gode eksempler som kan virke som forbilde og inspirasjon for andre.

Vi som deltar i Framtidens byer, må gå foran og feie for egen dør. Her har staten blitt utfordret av byene. Det er fint. Vi må utfordre hverandre hele tiden for å flytte grenser og endre vaner.

Vi vil bidra til at Grønn stat blir enda grønnere.

Her har vi mange utfordringer, bl.a. blir statlig virksomhet som sykehus, høyskoler og tinghus, ikke alltid lokalisert på riktig sted.

Vi arbeider med å øke bevisstheten om hva som er god lokalisering gjennom informasjon til beslutningstakerne – men det kan være behov for sterkere virkemidler.

Vi vurderer derfor å utarbeide tydeligere retningslinjer for lokalisering av statlig virksomhet, for eksempel i en kongelig resolusjon.

Areal og transport

Areal og transport

Jeg vil ikke gå langt inn i handlingsprogrammene, bare trekke fram noen smakebiter fra byene som jeg synes er interessant.

I Trondheim ble sammenhengende kollektivfelt i de sentrale delene av byen etablert sommeren 2008. Resultatet er at

- hastigheten på bussene har økt med 20 % i rushtidene
- biltrafikken glir litt lettere om morgenen, men litt dårligere i ettermiddagsrushet
- en større del av trafikantene til Midtbyen benytter buss, moped og sykkel eller er passasjer i bil

Tiltaket ble møtt med motstand. Det blir spennende å se om motstanden gir seg når folk blir vant med dette tiltaket. Motstanden ble mindre i Stockholm da innbyggerne oppdaget at køprisingen førte til merkbare forbedringer i bymiljøet.

Energi i bygg

Energi i bygg

Reduksjon av energibruk i bygg er et viktig område innenfor Framtidens byer.

Mange vil satse på lavenergi- og passivhus, og flere byer har pekt ut byggeområder som skal utvikles som karbonnøytrale.

Dette gir spennende muligheter til å utprøve nye løsninger i målestokk 1 : 1.

Illustrasjon fra Løvåshagen i Bergen (80 leiligheter i Fyllingsdalen): Norges første lavblokkprosjekt med passivhusstandard

Passivhus: Hus med energibehov ca 25 % av normal standard i dag.

Behovet for oppvarming skal ikke overskride 15 kWh/m²år (etter tyske normer).

Forbruksmønster og avfall

14

Forbruksmønster og avfall

Å få ned forbruket eller endre det i miljøvennlig retning er en stor utfordring. Mange av byene er på offensiven når det gjelder å forbedre informasjonen til innbyggerne om hvordan de kan gjøre klimavennlige valg.

Det første konkrete resultatet av Framtidens byer i Kristiansand er **Klimahuset i Tresse**

-et senter for å spre informasjon og inspirasjon om en grønnere livsstil. Spesiell satsing på barn og unge

-en fast utstilling om hva som kan gjøres for å forebygge klimaendringene

Klimatilpasning

15

Foto: Bergen kommune

Klimatilpasning

Klimatilpasning er en relativ ny oppgave for byene, men som de tar alvorlig. Vi ser en tydelig utvikling fra våren 2008. Da hadde byene gjennomgående lite om klimatilpasning i søknadene sine. Nå har alle byene satt klimatilpasning på dagsorden.

Stort fokus på overvannshåndtering, flom og skred samt havnivåstigning.

Noen er opptatt av å kartlegge biologisk mangfold og grønnstruktur og hvordan dette kan brukes aktivt i tilpasningsarbeidet.

Ikke uventet etterlyser byene mer kompetanse og kunnskap.

På søk etter nye løsninger

16

Foto: Solveig Gjørv Røraas

Framtidens byer er et spennende utviklingsprogram – med stort engasjement fra byene og betydelig interesse fra omgivelsene, også fra utlandet.

Så vidt jeg vet, er programmet unikt i forhold til det som skjer i andre land fordi staten her går inn i et forpliktende samarbeid med lokale myndigheter.

Dette er litt uvant - jeg håper det kan gi uventede og kreative resultater.

Vi har alt vi
trenger, kanskje
med unntak av
politisk vilje...

...men politisk
vilje er en
fornybar ressurs.

Al Gore,
Nobelprisvinner

